מא: בכל מערבין פרק שלישי עירובין

דאי סלקא דעתך אכולהו. אמרה רב יהודה: **הא כעי מיניה רבה מרב יהודה.** כדאמרינן לעיל [מ:] אמתא לקמיה דרב יהודה ולא הוה בידיה: **מתענה ומשלים.** בערב שבת: **הא כעי רבה מרב הונא.** לעיל [שם] ולא פשט ליה: **לכתר דשמעה.** רב הונא מרב להאי מאכל חכמים אומרים הדר אגמריה למר זוטרא (א) ומקמיה דלישמעיה בעא רבה מיניה ולא פשט ליה: **הכא נמי.** דרב יהודה לא מיקשי: **הא מקמי דשמעה.** מרב: **הא לכתר דשמעה.** רב הונא ורב יהודה תלמידי דרב הוו: **הדרן עלך בכל מערבין**

מי שהוציאוהו נכרים. מון לתחום: **או רוח רעה.** שנכנס בו שד ועטרפה דעתו ולא מון לתחום ואחר כך נשתפה והרי הוא מון לתחום: **והחזירוהו.** לתון לתחום: **לא הוה יצא.** והרי כל העיר לו כד' אמות כבתחילה וחולה לה אלפים אמה לכל רוח: **הוליכוהו לעיר אחרת.** והרי היא (ב) מוקפת מחילות: **או שנתנוהו בדיר או בספר.** שהן מוקפין והיקיפן גדול: **מהלך אם כולה.** דהואיל ומוקפת מחילות הרי היא כד' אמות: **מפלנדרסין.** שם מקום: **והפליגה.** כשהיא מתרחקת משפת הים ובכנסת לאמצעו קרי ליה הפלגה ולשון לע"ז הוא שקורין לשלוית הים פילג"ה: **פלגו אם כולה.** היו מהלכין בכל הספינה דתע"פ שהספינה הולכת בשבת וילאו מון לתחום הוו כמי שילא מון לתחום ונתן בדיר או בספר שהספינה מחילות לה: **שרגו להחמיר.** בגמרא [מג.] מפרש: **לגמל.** פורט"ו בלע"ז בשם הספינות יוצאות מן הים לשפתו: **מה אנו לירד.** מן הספינה לתוך העיר כלומר: באנו ממון לתחום משאשיכה: **גמ' והרשום.** מי שיש לו נושין: **לקבליהו מאכסה.** דמכפרי עליה: **בשן מספרים.** אפי' יש בהן מיות הרבה שמדברים אעפ"כ מתין פתאום: **הדרוקן.** חולי הפה (ב) מושג"ה: **ווודאי.** לזמן מכריכין: **חוזר לדעת.** מי שהוליאוהו נכרים וחזר לדעת לתוך התחום לא הוי כהחזירוהו דתנן במתני' כאילו לא יצא: **מהו דתימא.** מתני' לגדלין קתני והחזירוהו דיפא מילתא באפי נפשה היא ולאו אהוליאוהו נכרים קאי והכי קאמר מי שהוליאוהו נכרים בין כשהוא עומד בחוץ בין שחזר לדעת אין לו אלא ד' אמות ומי שהיה חוץ לתחום והחזירוהו נכרים בין שהיתה ידיעתו דאשונה לדעת בין שלא לדעת אלא בחוצה הוי כאילו לא יצא: **קמ"ל.** ר"מ דיפא דמתני' אריש מהדר: **הולרך לנקביו.** זה שהוליאוהו נכרים מהו ללאת מד' אמותיו: **אם לא תעשה שבתורה.** אלו דלא תקור (דכריס יז) ותמומין נמי דרבנן: **אי פיקח הוא.** האי דצלרך לנקביו ויהבו ליה רבנן רשות למיפך חוץ לארבע אמותיו: **עייל לתחומא וכיון דעל על.** ומותר כאילו לא יצא דהא ברשות על ולא גרע מהחזירוהו: **פירות שילאו חוץ לתחום וחזרו.** ביום טוב לא הפסידו מקומן וכל העיר להן כד' אמות ויש להן לכל רוח אלפים אמה אם יו"ט הוא ואי שבת ולא גרסינן הכא **וחזרו: כשוגג יאכלו.** במקום שהן שם אם יש אדם שעירבו לאותו צד או שהיו בני עיר אחרת סמוכים להן: רבי

מותרין לאכילה במקום שחזרו: אנוסים היו. על ידי המוליאן: **אסורין.** לזאת אותן מארבע אמותיהן ולא לאותכלן **אפי' חזרו אלא אם כן חזרו שוגגין אבל מזיד לא:** הכי גרסינן **תנאי היא דקניא פירות שילאו חוץ לתחום כשוגג יאכלו** ולא גרסינן הכא **וחזרו: כשוגג יאכלו.** במקום שהן שם אם יש אדם שעירבו לאותו צד או שהיו בני עיר אחרת סמוכים להן:

והלכתא מתענה ומשלים. פירוש אם יכלה להשלים דבעיא הוא אי שרי להשלים אי לא:

[ומורי אמר לי בשם ה"ר יהודיה דאפילו ר' יוסי ב"מ אלא דיכול להשלים נמי גם ר' יוסי מודה אי אינו יכול להשלים הרשות בידו ור' יהודה אמר אסור להשלים ואין נ"ל מדקאמר ר' יוסי אי אתה מודה לי בעי' בשם שאל לחיות נאחד בשבת שהוא ממהיל מבע"י והתם ע"כ דמייב קאמר דומיא דהכי ע"ש דמייב להשלים קאמר] [רש"ל בשם תוס' שמ"ן]:

הדרן עלך בכל מערבין

מי שהוציאוהו. על דעתו ועל דעת קונו. ואע"ג דאיכא נמי כשפיס שמכחישין פמליא של מעלה גרמה דהוי בכלל רוח רעה ואיכ הרע אע"ג דמשמע בפ' ואלו מגלחין (מו"ק ד' יז.) דפעמים שילאו ומגבר עליו ואינו יכול לכופו מ"מ אדם יכול ליזהר שלא יצא לידי כך: **הרשות.** פי' רבינו חננאל עול מלכות עובדי כוכביס כדאמר במסכת אבות (פ"ב מ"ג) הוו זהירין ברשות ורש"י פירש עשה: **לצדדין** קתני. אחזר לדעת לא לצה לאתן כך לגדלין קתני דסוף סוף אהחזירוהו ל"ל לעולם לגדלין קתני ס"(ועוד) דיהא ליה לפרש שיתקיימו דברי רב נחמן הראשונים: **לא** הפסידו את מקומן. אע"ג דהכא ממון לתחום אסור נמי שנשתלח לו הני מילי התם דאיתיה חוץ לתחום אבל הכא דהשתא הס במקומן שרי דאפילו להאי דאפקא ולא דמי למנשל בשבת ס"נמוד לא יאכל דהתם הוי איסור דאורייתא:

במזיד לא יאכלו. משמע לשון אדם לא יאכלו ואף על גב דהכא בשביל ישראל זה מותר לישראל אחר כיון שנעשה איסור על ידי ישראל הממירו: מכלל

דאי סלקא דעתך אכולהו הא בעי מיניה רבה מרב יהודה ולא פשט ליה ולטעמיך הא דדרש מר זוטרא משמיה דרב הונא הלכה מתענה ומשלים הא בעא מיניה רבה מרב הונא ולא פשט ליה אלא הא מקמי דשמעה והא לבתר דשמעה הכא נמי הא מקמי דשמעה הא לבתר דשמעה [ז]דרש מר זוטרא משמיה דרב הונא [א]הלכה מתענין ומשלימין:

הדרן עלך בכל מערבין

מי [ב]שהוציאוהו נכרים או רוח רעה אין לו אלא ד' אמות החזירוהו באילו לא יצא הוליכוהו לעיר אחרת נתנוהו בדיר או בספר ר"ג ור' אלעזר בן עזריה אומרים [ג]מהלך את כולה רבי יהושע ור"ע אומרים אין לו אלא ד' אמות: מעשה שבאו [ד]מפלנדרסין והפליגה ספינתם בים [ה]ר"ג ורבי אלעזר בן עזריה הלכו את כולה ר' יהושע ור"ע לא זזו מד"א שרצו להחמיר על עצמן פעם אחת לא נכנסו לנמל עד שחשיכה אמרו לו לרבן גמליאל מה אנו לירד אמר להם [ו]מותרים אתם שכבר הייתי מסתכל והיינו בתוך התחום עד שלא חשיכה: **גמ'** ת"ר ג' דברים מעבירין את האדם על דעתו ועל דעת קונו אלו הן עובדי כוכבים ורוח רעה [ח]ודקדוקי עניות למאי נפקא מינה למיבעי רחמי עלייהו ג' אין רואין פני גיהנם אלו הן דקדוקי עניות וחולי מעיין והרשות ויש אומרים אף מי שיש לו אשה רעה ואידך אשה רעה מצוה לגרשה ואידך [ט]זימנין דכתובתה מרובה אי נמי אית ליה בנים מינה ולא מצי מגרש לה למאי נפקא מינה לקבולי מאהבה שלשה מתין כשהן מספרין ואלו הן חולי מעיין וחיה והדרוקן למאי נפקא מינה למשמושי בהו [י]זוודתא: אמר רב נחמן אמר שמואל יצא לדעת אין לו אלא ארבע אמות פשיטא השתא מי שהוציאוהו נכרים אין לו אלא ד' אמות יצא לדעת מיבעיא אלא [יא]אימא חזר לדעת אין לו אלא ד"א הא נמי תנינא החזירוהו נכרים כאילו לא יצא החזירוהו הוא דכאילו לא יצא אבל הוציאוהו נכרים וחזר לדעת אין לו אלא ד"א אלא אימא [יב]יצא לדעת והחזירוהו נכרים אין לו אלא ד"א הא נמי תנינא הוציאוהו והחזירוהו כאילו לא יצא הוציאוהו והחזירוהו הוא דכאילו לא יצא אבל יצא לדעת לא [יג]מהו דתימא לצדדין קתני מי שהוציאוהו נכרים וחזר לדעת אין לו אלא ד' אמות אבל יצא לדעת והחזירוהו נכרים כאילו לא יצא קמ"ל בעו מיניה מרבה הוצרך לנקביו מהו אמר להם [יד]גדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה אמרי נהרדעי [טו]אי פיקח הוא עייל לתחומא וכיון דעל על א"ר פפא פירות שיצאו חוץ לתחום וחזרו [טז]אפילו במזיד לא הפסידו את מקומן מ"ט אנוסין נינהו איתיביה רב יוסף בר שמעיה לרב פפא ר' נחמיה ור' אליעזר בן יעקב אומרים לעולם אסורין עד שיחזרו למקומן שוגגין בשוגג אין במזיד לא תנאי היא דתניא [יז]פירות שיצאו חוץ לתחום בשוגג יאכלו במזיד לא יאכלו רבי

עין משפט נר מצוה

קיא א מיי' פ"ו מהל' תפילה הל"ז טוש"ע א"ח סי' רמט פעיף ד וסי' תקב פעיף כ):
א ב מיי' פכ"ז מהלכות שבת הלכה יב סמג לאוין סו טור ש"ע א"ח סי' תה פעיף ה:
ב ג מיי' שם טוש"ע שם פעיף ו:
ג ד מיי' שם הלכה יג טוש"ע שם פעיף ז:
ה [טוש"ע א"ח סי' קט פעיף ח]:
ד ו מיי' שם הלכה יב טוש"ע א"ח סי' תה פעיף ה:
ה ז ח מיי' שם הלכה יג טוש"ע שם פעיף ח:
ו ט י מיי' שם הלכה טו סמג שם טור ש"ע א"ח סי' תו:
ז כ ל מיי' פ"ה מהלכות י"ט הלכה י טוש"ע א"ח סי' תה פעיף ט:

רבינו חננאל

וקיימא לן כר' יוסי וכדדרש מר זוטרא משמיה דרב הונא הלכה מתענה ומשלים. ירושלמי מודים חכמים לר' יהודי בשני ימים טובים של ראש השנה שהם כתקנת נביאים הראשונים, מי גרם לי להיות שומר שני ימים טובים בפוריא על שם שלא שמרתי יום אחד בארץ ישראל, סברה אני שמקבלת שכר על השנים ואיני מקבלת שכר אלא על אחד, והוא הדין לשני חלות בסוריא. ר' יוחנן קרי עלייהו וגם אני נתתי להם חקים לא טובים.

הדרן עלך בכל מערבין

מי שהוציאוהו גוים או רוח רעה אין לו אלא ד' אמות, החזירוהו באילו לא יצא כו'. (ל)גוים ורוח רעה ועניות מעבירין את האדם על דעתו ועל דעת המקום, מי, גוים ורוח רעה כופין אותו בעל כרחו. עניות נמי דכתיב סן אורזש וגנבת. למאי נפקא מינה לבקש רחמים ויציילהו הקב"ה מהן. ועוד דקדוקי עניות וחולי מעים והרשות, כיון שיש להן יסורין בעולם הזה אין רואין פני גיהנם. ויש או' אף מי שיש לו אשה רעה למאי נפקא מינא לקבולי מאהבה. מי' הרשות, עבודת השרים והשלטונים. זוודא תכריכין. אמר רב נחמן אמר שמואל יצא לדעת אין לו אלא ד' אמות. אסיקנא היכא דיצא לדעת אע"פ שהחזירוהו גוים בעל כורחו, כיון דיציאתו לדעת היתה אין לו אלא ד' אמות. בעו מיניה מרבא כיון דתנן מי שהוציאוהו גוים או רוח רעה אין לו אלא ד' אמות, אם הוצרך לנקביו, פי' השתנת מים והוצאת ריעי מה יעשה. ופשט ליה יצא לחוץ ויעשה צרכיו, דגדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה, שנאמר באבידת (אחיו) [אחיך] לא תוכל להתעלם וכתיב והתעלמת מהם, ואמרו חכמים פעמים שאתה מתעלם, כיצד זקן ואינה לפי כבודו, הנה התירה התורה לזקן להתעלם ואע"ג דכתיב בה לאו. אמרי נהרדעי ואם זה שהוצרך לנקביו הוא חכם וירדע שהנכנס בתחומו אפי' מזיד, כיון שתחילתו אנוס הוא, אם חזר בתחומו כאילו לא יצא ויש לו אלפים אמה לכל רוח (ל)ילך לעשות צרכיו באותו מקום שיצא סמנו, ואם יזדמן לו לינכס בתחומו, ישב שם ודומה [נ"א: ודינון כאילו הנרס החזירוהו, ויש לו אלפים אמה לכל רוח. והו מ' כיון דעל על. ואמר רב פפא פירות שיצאו חוץ לתחום וחזרו אפילו במזיד לא הפסידו את מקומן, מ"ט אנוסין נינהו. כלומר לאו בני דיעה נינהו. ומותבי על רב פפא מדברי ר' נחמיה ור' אליעזר בן יעקב. ופריק תנאי היא דתניא פירות שיצאו חוץ לתחום וחזרו כו'.

מסורת הש"ס

(א) תענית יח:, (ב) [בי' הערוך מפרנמסין וכן איתא בסמסה בסמסיות], (ג) [עי' תוס' לקמן מג: ד"ה מוסרין], (ד) [בסמיס קינ:], (ה) [ו"ל רש"י בע"ז יז. ד"ה כיוונתא מכריכין ליה לדרך (כרלשים מב) מהרגמינן שודין לאוכלא ומכריכין כן ליה לדרך לאוכלא], (ו) נדרים יט: [שבת פח: לד: מגילה לו:], (ז) כס"ל: כלים, (ח) כס"ל ליתא עיכדי כלים, (ט) רי"מ מ"ז. י) שבת לח.,

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לגמר וכו' לאמר זוטרא ומקמיה דשמעה בעא רבה: (ב) רש"י ד"ה הדרוקן מולי הפה. נ"ב בתוס' שבת פרק במה מדליקין דף לג מבואר להדיא שהיא מולי הבטן ח"ל הגמ' שם שנוין בהדרוקן שנא' ומכות מדרי בטן ע"כ:

גליון הש"ם

גמ' אי פקח הוא. עי' לקמן דף מד ע"ב תוס' ד"ה ומר סבר: **רש"י ד"ה** הוליכוהו לעיר אחרת וכו' מיקפת בחיצות. עי' לקמן דף מז ע"ב בתוס' ד"ה דטלה:

לעזי רש"י

פילג"א. הים הפתוח. פורט"ו [פור"ט]. גמל. מושג"א. פטות (מחלת הפה).

רב ניסים גאון

אמר להו גדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה. כבר פירשנוהו למעלה דהני מילי בלאו דלא חסור, אבל לאו דאורייתא לא דחי. ופירושו בברכות בפרק מי שמתו מוטל לפניו.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com